

Tisdagen den 29 Januari 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Anmäldes och bordlades:

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 4, med förslag till reglementariska föreskrifter för Riksdagen.

Herr Schartau: Då remiss i går skedde af den Kongl. Propositionen angående förhöjd tull å socker, kaffe och tobak, var tiden så långt framskriden, att jag icke ville trötta Kammaren med vidare anförande i ämnet; men jag anhåller att nu få tillägga några ord med afseende å två af de förenämnda artiklarne, de begge varorne tobak och kaffe. Den Kongl. Propositionen föreslår, att tullen å tobak må höjas med ett öre per skålpund, hvilket skulle bereda Statsverket en ökad inkomst affemtiotusen Riksdaler om året. I en motion, som jag haft äran väcka, har jag föreslagit en förhöjning i tullen å tobak med fem öre på hvarje skålpund. Jag vet visserligen, att man anser det förenadt med våda att höja tullen på denna vara, emedan den tull densamma drager i Norge är ganska låg; men mig synes som om man i detta fall alltför mycket för sitt förslag hemtat ledning af förhållandena hos våra bröder vesterut. Ty ehuru jag respekterar deras åsigter, hvilka förmena att Sverige i sina tullförhållanden, om möjligt, bör söka närma sig sina grannar, är jag för min del likväl af den mening, att vi böra företrädesvis taga hänsyn till våra egna förhållanden. Genom att åsätta denna vara högre tull här i landet än i Norge, torde man möjligen hafva att befara lurendrageri deraf från nämnda land, hvorigenom ökad besvär för tullverket måhända skulle uppkomma. Men då en af tullverkets hufvudsakliga uppgifter är att förhindra lurendrageri, anser jag att man icke af detta skäl bör afhålla sig från att åsätta den ena eller andra artikeln en lämplig tullafgift. Nu vågar jag säga att af alla kassaartiklarne ej någon förtjenar högre beskattning än just tobak, dels derföre att denna vara kan produceras inom landet, dels ock derföre att den inhemska tobaken är för sitt ändamål fullkomligt lika tjenlig som den, hvilken införskrifves. Dessutom anser jag det vara nyttigt att den inhemska produktionen höjes. Jag skulle derföre önska, att Bevillnings-Utskottet ville föreslå en annan tullbestämmelse å tobak än den, som innehålles i den Kongl. Propositionen, nemligen, i enlighet med hvad jag dristat föreslå, en förhöjning af fem öre på tobak i allmänhet samt tio öre på cigarrer.

Öfvergår man nu från artikeln tobak till artikeln kaffe, så finner man, att den Kongl. Propositionen i afseende härå ej gått i våra vestra bröders fotspår. I Norge är nemligen tullen å kaffe ett och ett halft öre högre än den, Kongl. Maj:t i den nådiga Propositionen föreslagit. Hvarföre — om man håller Norge för ögonen och om man vill söka förekomma smyghandel mellan de båda länderna — hvarföre då ej sätta tullen på kaffe i Sverige lika hög som i Norge? Jag för min del kan vid dessa af mig nu anförda förhållanden ej finna full konsekvens i den nådiga Propositionen. Jag dristar mig derföre hemställa, att Bevillnings-Utskottet må föreslå en förhöjning i tullen å kaffe med tre öre. Den tull å kaffe, som kan gå an i Norge, bör äfven kunna bära sig hos oss.

Jag anhåller att detta mitt yttrande må få åtfölja remissen af den Kongl. Propositionen.

Herr Lagercrantz: Den siste talaren har påstått, att der förefunnes inkonsekvens i den Kongl. Propositionen, då å ena sidan föreslagits en tullförhöjning å socker, som skulle träda de inhemska sockerraffinadörernes rätt för nära, och å andra sidan, med fästadt afseende på Norska tullsatserna, föreslagits endast ett öres tullförhöjning å tobak, men deremot, utan afseende på Norges tullförhållande, föreslagit att höja tullen å kaffe med allenast två öre, i stället för tre. Jag ber att i korthet få till förklaring upplysa, att Kongl. Maj:t, vid ifrågavarande tullsatsers bestämmande, ansett hänsyn väl böra tagas, men dock icke uteslutande till smuggling från Norge, utan ock till smuggling från andra håll, äfvensom konsumenternas intressen ansetts böra i viss mån beaktas, utan att det dock varit möjligt att till siffran noggrannt bestämma inbördes värdet af dessa olika omständigheter. Håri torde man finna förklaring, hvarföre Kongl. Maj:t kunnat föreslå en tullförhöjning af två öre på kaffe, men blott ett öre på tobak. Hvad särskildt beträffar tobak, härrör den föreslagna tullförhöjningen af blott ett öre icke från någon huldhet om tobaken, af hvilken artikel Kongl. Maj:t tvärtom skulle önskat kunna taga en rätt betydlig inkomst, utan deraf, att om tullen derå höjdes med mer än ett öre, hvarigenom rå-tobaken hos oss blefve dyrare än i Norge, den förut rådande begärligheten, att från Norge i landet insmuggla tobak, skulle få ökad näring. I följd häraf har Kongl. Maj:t ansett att tullen på tobak icke kunde vidare höjas, utan fara att skjuta öfver målet.

Efter härmed slutad öfverläggning, framställdes proposition på bifall till den gjorda anhållan om yttrandenas hänvisning till Bevillnings-Utskottet samt besvarades med ja.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition angående medgifvande af tullrestitution för raffineradt socker vid utförsel jemväl till Norge.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Propositioner:

angående upphörande af grundräntas utgörande för valk- och stampverk;

om nedsättning i räntan för Trysunda fiske; och

angående åtgärder till behöfvandes undsättning vid inträffad missvest.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition, i fråga om den under N:o 2 vid Skeppsbron i hufvudstaden belägna, Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomens användande till byggnad för Telegrafverket.

Grefve Mörner, Carl Göran: Af den föredragna nådiga Propositionen inhemtas, att Telegrafstyrelsen funnit det ifrågavarande huset för sig lämpligt, såväl för dess centrala läge, som för det utrymme det samma erbjuder, men Propositionen upplyser ej om denna byggnad till hela sitt omfång verklig är för Telegrafverket behöflig. När man jämför uppgifterna på hvad som för närvarande betalas i hyra för de lokaler, som af Telegrafverket disponeras, med räntan på den köpeskilling, som för det ifrågavarande huset erlagts, ökad med kostnaden för husets iordningställande, innan det af verket kunde begagnas, så framgår, att berörda embetsverk skulle komma att bo för en hyra, fyra å fem gånger högre, än den verket nu erlägger. Då en så stor hyra är i fråga, synes man böra noga undersöka, om hela lokalen är nödvändig för Telegrafverket eller om icke äfven andra embetsverk der skulle kunna finna plats. Telegrafverket har visserligen önskat att i detta hus få inrymma jemväl sitt förråd af materialer, hvilkas förvarande på andra ställen skulle medföra olägenheter för verkets tjenstemän; men det skulle, enligt min tanke, falla sig väl kostbart att på Stockholms dyraste plats inrätta en sådan materialbod. Så till exempel anse Stockholms grosshandlare ej nödigt att hafva hufvudupplaget af sina varor vid Skeppsbron; utan inrätta dem vanligen uti andra billigare lokaler. Vål har en och annan sådana upplag i gränderna, som leda från Skeppsbron, men ej i närheten af sjelfva Kongl. slottet. Då nu härtill kommer att en del andra embetsverk med dyrbara arkiver, hvilkas förlust vore oersättlig, — och hvaribland jag särskildt nämner Öfverintendents-embetet samt f. d. Bergs-kollegii arkiv, hvilket sednare nu är förvarat på ett sådant ställe, att man knappast derifrån kan erhålla begärda upplysningar, och att föga sannolikt är att vid möjligen inträffande eldsvåda räddning af handlingarne blir möjlig, — befinnas inrymda i särskildt förhyrda lokaler, anser jag det vara högst angeläget, att Stats-Utskottet tager i noga öfvervägande, om ej äfven något annat embetsverk, än Telegrafverket, kan i det ifrågakomma huset placeras. Jag anser mig slutligen böra tillägga, att Telegrafverket, som disponerar alla sina inkomster för egen räkning och hittills, så vidt jag vet, af egna medel bekostat hyran för erforderliga lokaler, skulle, om det ensamt komme i besittning af ifrågavarande byggnad, i hyra kosta Staten mera än kanske något annat embetsverk.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Herr Schartau: Jemte det jag hufvudsakligen instämmer med den förre värde talaren, isynnerhet deri att flera embetsverk än Telegrafverket borde uti ifrågavarande hus inrymmas, ber jag få fästa Stats-Utskottets uppmärksamhet derpå, att, innan den Kongl. Propositionen bifalles, man bör skaffa sig upplysning om hvad den tillämnade ombyggnaden kan komma att kosta. Vi veta alla att detta hus anses dåligt, men gamla hus kunna stå länge. Jag påminner mig att det för 26 år sedan väcktes fråga om att nedrifva en nära härintill belägen byggnad, enär den, enligt sakkunnige personers utlåtande, annars inom kort skulle falla ner. Det är södra flygeln af detta hus. Denna byggnad står ännu; Konstitutions- och Lag-Utskotten hafva der sina sammanträden — åtminstone var det så förr. Jag anser derföre att man bör iakttaga en viss varsamhet, innan man beslutar sig för byggnadens nedrifvande; och jag hyser den tro att den ännu många år kan stå, och stå till nytta, ehuru jag icke vill säga, att den i längden skulle uthärdat bördan af Riksarkivet. Beslutade Staten sig för att försälja huset, skulle den säkert få igen sina pengar, och den enskilde köparen skulle helt visst icke rifva ner huset. Det är således ej min afsigt att bestrida bifall till den Kongl. Propositionen, ty det är en sanning att Staten, som nu får hyra på åtskilliga ställen inom hufvudstaden, behöfde flera egendomar, än den nu eger. Då emellertid det ifrågavarande huset med fördel kan repareras, anser jag ej skäl att Staten afhänder sig detsamma; men jag önskar att man icke, sedan beslut blifvit fattadt om husets bibehållande, må få emotse ett förfärligt kostnadsförslag för uppförande af ett nytt hus.

Herr Lagererantz: Med afseende på diskussionen rörande Ridderstolpeska huset ber jag få upplysa, att, enligt det förslag, Öfverintendents-embetet afgifvit, 85,000 R:dr skulle erfordras till husets reparation, utan förändring af inredningen, hvilken förändring, antagligen behöflig för hvilket verk som helst än skulle komma att i huset inrymmas, blifvit särskildt beräknad till en kostnad af 13,000 R:dr, hvadan för husets hela reparation skulle erfordras 98,000 R:dr; men fara är värdt, att huset genom en sådan reparation dock icke kan beredas full ändamålsenlighet och solidité. Öfverintendents-embetet hade derföre gjort förslag till nybyggnad och beräknat uppbyggandet af ett fyra våningars hus till 103,000 eller 105,000 R:dr. Under sådana förhållanden tyckes skillnaden emellan kostnaden för reparation och nybyggnad icke vara större än att det sednare alternativet borde anses fördelaktigast, helst de hufvudsakligaste anmärkningarne emot den nuvarande byggnaden gälla en dålig grund. Rörande husets användande har Telegrafstyrelsen upplyst, att den för närvarande vore i behof af tre och snart af fyra våningar. Detta behof är dock icke närmare utredt, och möjligt torde blifva att åtminstone till en tid, disponera någon del af huset till annat allmänt ändamål; men Telegrafstyrelsens behof af betydligt utrymme för såväl embetsverket som Stockholms centralstation, hvilka behöfva

behöfva under samma tak förläggas, äfvensom husets läge, hafva för-
anledt Kongl. Maj:ts förslag om detsammans användande. Beträffande
förvaringsrum för materialierna, hvilka, efter hvad jag föreställer mig,
icke äro synnerligen skrymmande, så lärer väl meningen vara att för-
lägga dem till egendomens baksida. Att sjelf bekosta denna nybyggnad
mägtar ej Telegrafverket, utan alltför mycket åsidosättande af landets
anspråk på ett allmänare tillgodonjutande af de fördelar telegrafinrätt-
ningen erbjuder.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, hänvisades den
Kongl. Propositionen jemte de i anledning deraf nu afgifna yttranden
till Stats-Utskottet.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den
26 dennes bordlagda nådiga Propositioner:

om tillåtelse för Göteborgs stad att, för ordnandet af stadens hamn,
få inlösa eganderätten till kronosäteriet I mantal Sannegården i Lundby
socken och Östra Hisings härad af Göteborgs och Bohus län;

angående skatteförsäljning af Östra kronoallmänningen i Örebro
län, för afslutande af regleringen rörande de så kallade frisocknarnes
tjänstbarheter till Dylta svafvelbruk;

angående upplåtande för all tid till Varola kyrka i Skaraborgs län
af en kronotomt;

angående Arrendatorn C. A. Molins befriande från arrendet af Ny-
qvarns gamla bro;

i anledning af P. O. Hulténs underdåniga ansökning dels om er-
sättning för förlust genom en logebyggnads kullstörtande, dels ock om
nedsättning af arrendet å det af sökanden arrenderade indragna chefs-
bohemmanet Gettnabo N:o 1; samt

angående restitution till Kammarjunkaren H. de Camps' konkurs-
massa af erlagd afgift för anmäld, men ej utöfvad bränvinstillverkning.

Föredrog Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Propo-
sition angående ordnande af veterinärväsendet i Riket.

Herr Arrhenius: Redan vid landtbruksmötet år 1860 i Göteborg
förehades frågan om veterinärväsendets reorganisering, ty man erkände
att de veterinärläkare, som bildades, ej motsvarade landtbrukarnes
fordringar och den större utveckling, boskapsskötseln vunnit. Till följd
häraf beslöt mötet att ingå till Kongl. Maj:t med begäran om veterinär-
väsendets reorganisation; och det lider ej tvifvel, att Kongl. Maj:ts nu
föredragna Proposition helsas med glädje af alla, hvilka intressera sig
för landtbrukets billiga fordringar uti denna fråga. Då Landtbruks-
akademien, uti afgifvet underdånigt yttrande den 13 September 1862,
hvilket finnes intaget i det underdåniga betänkanudet, komiterade afgifvit,
ansett att tvänne fullständiga läroverk i Riket icke voro behöfliga, uttalade
Akademien tillika det förmenande, att, enär veterinärrättningen i Skara

tillkommit genom enskild donation, densamma måhända, genom de vilkor, hvilka kunde vara vid donationen fästade, icke finge sammanslås med den i Stockholm, hvarigenom ett fullständigt läroverk med minsta kostnad hade åstadkommits. Men Akademien saknade då de handlingar, hvilka rörde den ifrågavarande donationen. Då nu emellertid af de handlingar, hvilka blifvit meddelade, det ligger i öppen dag, att den Hernqwistska donationen, utgörande 165 tunnland jord, deraf 67 tunnland skog och betesmark och en fond af 20,000 R:dr, är af en underordnad betydighet emot det, hvarmed Staten bidrager till veterinärinrättningen i Skara, eller 212 tunnland jord och ett årligt anslag af 4,100 R:dr, skulle jag för min del vilja föreslå att inrättningen i Skara måtte med sina egna medel fortgå i sin efter Hernqwistska testamentet utstakade bestämelse, såsom *en anstalt för bildande af skickliga hofbeslagare* till ortens tjänst, hvilken anstalt ock skulle till allmän nytta kunna framgent fortgå med sina egna tillgångar, om inrättningen sköttes af länsdjurläkaren; under det att de statsbidrag i penningar och i jord, som lemnats denna inrättning, kunde disponeras för Statsverkets räkning och derigenom, om icke allt, dock det mesta kunna deraf erhållas, som nu erfordras i tillskott till det årliga anslag, som för veterinärinstitutet i Stockholm finnes i den Kongl. Propositionen upptaget. Med en fullständig veterinärinrättning synas landets behof i förevarande hänseende ock kunna fyllas. I Stockholm finnas för närvarande 35 elever vid veterinärinrättningen, och under de tio sista åren har medeltalet varit 29; i Skara har elevernas antal varierat emellan 10 och 20. Om veterinärinrättningen i Stockholm organiseras i den omfattning, den nådiga Propositionen angifver, skulle denna inrättning lemna undervisning åt 60 elever, ett vida större antal således än som för närvarande finnes i Stockholm och Skara tillsammans. Under förutsättning att kursen vid inrättningen i Stockholm blef fyraårig, skulle således 15 elever årligen utexamineras, hvilket antal skulle vara fullt tillräckligt att fylla landets behof af kunnige och skicklige veterinärer. Slutligen ber jag att få tillägga, att jag anser, dels att eleverne, för inträde vid veterinärinrättningen i Stockholm, böra, på sätt Kongl. Sundhets-kollegium i sitt underdåniga utlåtande föreslagit, uti afgangsexamen från elementarläroverken hafva minst godkänt vitsord om kunskaper i *botanik och zoologi*, hvilka ämnen utgöra grunderna för elevernas fortsatta studium vid veterinärinstitutet, och utan insigt i hvilka undervisningen icke kan nöjaktigt bedrivas, dels att den, som åtnjutit privat undervisning, må, efter undergången pröfning vid Statens elementarläroverk för utgång från sjetta klass, men ej vid veterinärinrättningen, hvilken pröfning der aldrig lämpligen kan verkställas, vinna inträde vid anstalten.

Jag anhåller att detta mitt yttrande må åtfölja remissen af den Kongl. Propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Berlin: Ehuruval den nu föredragna Kongl. Propositionen är föranledd af Rikets Ständers år 1863 gjorda framställning i ämnet och således bör kunna påräkna vederbörande Utskotts synnerliga uppmärksamhet, anser jag mig likväl af min erfarenhet om veterinärväsendets i landet brister och behof uppmanad att till Utskottets allvarliga behjertande anbefalla hvad den Kongl. Propositionen till dessa bristers

afhjelpande innehåller. Härvid kan jag likväl icke undgå att beklaga, att Kongl. Maj:t funnit sig förhindrad föreslå såväl anställandet af några nya länsdjurläkare i de län, hvilka af sådane äro i största behof, som ock en lika nödig som billig lönetillökning för de redan befintlige, hvilka utgöra ett antal af 29 och tillsammans i lön åtnjuta endast 14,000 R:dr.

Om de för veterinarundervisningens förbättrande begärda anslag beviljas, hvilket jag anser vara oundgängligen nödvändigt, såvida denna undervisning skall motsvara sitt ändamål, hemställer jag till Utskottets bepröfvande, huruvida landets behof kan anses fordra och dess tillgångar medgifva vidmagthållandet af tvänne veterinärläroverk, bland hvilka det ena, hvars verksamhet är provisorisk och ofullständig, visserligen är grundadt på enskild donation, men likväl åtnjuter statsbidrag, hvilket, likasom ock läroverkets lärarekrafter, bättre kunde för det andra användas.

Herr Arrhenius: Jag ber att till mitt föregående yttrande få tillägga, att jemte det för sökande må vara tillåtet vid veterinärrättningen vinna inträde, på sätt den Kongl. Propositionen föreslår, äfven de, hvilka såsom elever efter fullständigt genomgången kurs blifvit utexaminerade från Ultuna, Alnarp, Teknologiska institutet eller någon af våra tekniska skolor, må ega rättighet att vinna inträde vid veterinärinstitutet i Stockholm, enär dessa erhållit undervisning just i de ämnen, hvilka till en del böra utgöra grunderna för veterinärstudiet, eller i botanik, zoologi, kemi och fysik.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, hänvisades den Kongl. Propositionen jemte yttrandena till Stats-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition angående fortfarande kurhusafgift.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Propositioner:

angående användande af behaglig tids förläningsspanmål vid ordnandet af presterskapets aflöning;

i fråga om användande af ett belopp å besparingarne af anslaget till National-musei inredning, för restaurering af oljefärgstafflor m. m.;

angående utbyte af Komministersbostället i Lungsunds socken, Bergskronotorpen Östra och Vestra Lindås, emot $\frac{1}{3}$ mantal kronoskatte Sundstad N:o 1; samt

angående pension å Allmänna Indragningsstaten för Kollegan vid Hudiksvalls elementarläroverk Th. G. Wennberg.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Skrifvelse, i anledning af åtskilliga utaf Rikets sist församlade Ständer beslutade lagförändringar.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nädiga Skrifvelse om förordnande af en Statsrådsledamot i afseende å handläggningen af vissa i Riksdags-ordningens 46 § omnämnda Riksdagsärenden; och skulle vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens Kansli, genom utdrag af protokollet om denna Skrifvelses innehåll underrättas.

Föredrogs Herr Dicksons den 26 dennes bordlagda motion, N:o 25, angående räntans fullständiga frigifvande.

Friherre Sprengtporten: Jag vill ej bestrida, att räntans frihet innebär en fördel för det större affärlifvet och att en friare diskonteringsrätt är för detsamma under nuvarande förhållanden nästan en nödvändighet, men för industrien och jordbruket, hvilket ju äfven är en industri, anser jag denna frihet innebära en fara, som lätteligen kan urarta till ett förtryck. Industrien och jordbruket äro nemligen redan i sig sjelfva underkastade stor ovisshet, såsom, hvad jordbruket särskildt beträffar, i felslagna skördar, ombytliga priser å dess produkter och någon gång till följd af lagar och författningar, som ingripa i hans näring, och hvilkas tillkomst jordbrukaren icke anat eller ens bort ana, och hvilkas verkningar han sålunda ej kunnat undandraga sig. Med industrien äro förhållandena ungefär enahanda. Denna osäkerhet ökas ännu mera genom räntans frigifvande, emedan, såsom bekant är, kapitalet utgör en nödvändig agent i hvarje produktion. Räntans stegring medför fastighetsvärdets fall, och ehuru väl dess frihet icke ovilkorligen medför dess stegring, kan deremot, under ogynnsamma förhållanden, denna gå så långt, att densamma leder till en nödtvungen omflyttning af förmögenheten i landet, — till en omstörtning. Det var dessa förhållanden Rikets Ständer togo i betraktande, då de vid räntelagens stiftande medgafvo räntans frihet endast på korta papper, ej på in-teckningar. Detta svaga skydd, som lemnats qvar, har motionären ansett kunna undanryckas. Motionären resonnerar sålunda: att blotta möjligheten att få upplåna penningar är en fördel, om än vilkoren äro aldrig så hårda, ty den låntagande vinner härigenom tid, och under denna tid kunna lyckligare förhållanden för honom inträffa. Men denna fördel är mera skenbar än verklig; ty den jordegare som kommit så långt, att han behöfver låna penningar emot hvilken ränta som helst, är äfven ganska nära att nödgas realisera sina tillgångar. Om nu räntans frihet, när den förra gången stadgades, medförde en stegring i räntefoten, så skulle detta i ännu högre grad blifva fallet nu, om denna frihet utsträcktes äfven till fastighetsräntan. Och under sådana förhållanden skulle vinsten af ett lån på dryga vilkor ej blifva stor för den skuldsatte jordegaren; han skulle nemligen vid realisationen af sin egendom förlora i kapitalvärde långt mera än hvad han kunnat vinna genom uppskovet. Fullkomlig räntefrihet är under nuvarande förhållanden en ömtålig sak och dess följder oberäkneliga. Jag afstyrker derföre motionen.

Herr Schartau: Rikets Ständer med Konungen hafva beslutat räntans frigifvande å korta papper. Jag vill lemna derhän om den

tidpunkt var lyckligt vald, då detta beslut sattes i verket; för min del tror jag dock, att denna tidpunkt var den olyckligaste, som kunnat väljas. Det kan visserligen ej förnekas, att frågan om räntans frihet är ett problem, som redan funnit sin lösning, och att denna åtgärd således i och för sig själf varit rätt. Men jag beklagar, att denna sak, till sin princip riktig, blifvit tillämpad under sådana omständigheter, att räntan, i stället för att blifva lindrigare, blifvit högre, och att kapitaler ej såsom man förväntat strömmat in i landet. Det är väl sannt, att derigenom hafva kapitalisten och de institutioner, som representera kapitalisten, gjort en icke obetydlig recett; men man bör ej lagstifta för det ringa fåtal, hvilket, för att så säga, redan sitter vid köttgrytorna, utan lagstiftningen bör se den stora mängden till godo. Hvad som har skett, har dock skett, och det är nu ej fråga om att ändra det. Men då fråga nu är om att taga steget ännu längre ut, må man ej undra, att det stora antalet af dem, som behöfva låna penningar, bära fruktan för detta förslag. Ännu har man väl ej haft tillfälle att förnimma uttrycken af denna fruktan, men under Riksdagens lopp skall man utan tvifvel få höra talrika röster höja sig mot ett förslag, som, om dess följder komma att blifva lika dem, som uppkommit af räntans frigifvande på korta papper, skola försätta fastighetsegaren i en ställning vida olyckligare än den, i hvilken han redan befinner sig. Men, Mine Herrar, hans ställning tal icke vid någon ytterligare försämring, och det vore hjertlost att vilja sätta honom i ytterligare trångmål. Man har väl sagt, att det vore bättre att få låna mot hög ränta än att ej få låna alls, och att den jordegare, som har förfallna inteckningar, föredrager att betala hög ränta framför att nödgas sälja sin egendom. Men ingen kan väl tvifva derpå, att den jordegare, som handlar så, som betalar en alltför hög ränta, begår ett lika stort misstag, som den, hvilken pantsätter sin silfversked för att kunna tillfredsställa sitt behof för dagen; slutet blir ju i alla fall alltid det, att han blir af med sin sked, utan att hafva blifvit hulpen. Så kommer det äfven att gå med många af våra jordegare om räntan frigifves; de skola gripa till hvilka utvägar som helst, för att så länge som möjligt hålla sig uppe, men slutet skall ändock blifva det, att de nödgas gå utarmade från jord och hus liksom sparfven från axet. Derföre, Mine Herrar, får jag på det kraftigaste afstyrka den ifrågasatta motionen.

Herr Trolle: Lika med de föregående talarne tror jag den ifrågasatta motionen ej vara fullt välbetänkt, om den än haft till sitt ursprung goda motiver. Till hvad desse Herrar yttrat vill jag lägga blott ett par ord. Den närvarande tiden är för genomförande af en förändring sådan som den ifrågasatta den minst tjenliga af alla. De inrättningar, som äro afsedda att förskaffa kapitaler åt jordbruket, äro nemligen för närvarande urståndsatta att fullgöra sina åtaganden. Hypotheksbanken är, som vi alla yeta, oförmögen att skaffa kapitaler, och hypothecksföreningarne äro förbjudna att vidtaga åtgärder dertill. Jag bestrider derföre allt afseende å motionen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, hänvisades motionen jemte yttrandena till Lag-Utskottet.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr de Laval's den 26 dennes bordlagda motion, N:o 26, angående anvisande af medel för omreglering af de högre elementar-läroverken i Riket m. m.

Föredrogs och hänvisades till Bevillnings-Utskottet Herr Faxes den 26 dennes bordlagda motion, N:o 28, angående ändringar i Kongl. Förordningen om bränvins tillverkning.

Herr Faxe uppläste en motion, N:o 29, angående beviljande af ett anslag å 30,000 R:dr, till understödjande af vattenafledningsföretag inom Jönköpings län.

Begärdes på bordet.

Friherre Sprengtporten afgaf en motion, N:o 30, i fråga om en ömsesidig förhöjning af tullsatserna å tobak i så väl Sverige som Norge.

Begärdes på bordet.

Friherre Cederström uppläste en motion, N:o 31, angående en underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om Dess nådiga medverkan vid framtida upptagande af statslån.

Begärdes på bordet.

Herr Gyllenram afgaf en motion, N:o 32, angående ett tillägg till 70 § i Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse i stad.

Bordlades.

Herr Gyllenram afgaf vidare en motion, N:o 33, angående beviljande af ett anslag å 1,500 R:dr, för vårdande af fornlemningarne i Wisby.

Begärdes äfven på bordet.

Grefve Hamilton, Hugo Bengt Archibald, väckte en motion, N:o 34, angående uteslutande från Riks-staten af alla sådana utgifter, som kunna af landstingen bestridas, samt öfverlemnande af ett bestämt belopp utaf statsinkomsterna till landstingen.

Bordlades.

Herr Hasselrot uppläste en motion, N:o 35, angående öfverlemnande af en del utaf Riksbankens medel till Allmänna Hypotheksbanken emot dess obligationer.

Begärdes på bordet.

Herr Croneborg, Wilhelm, afgaf två motioner:

N:o 36, angående ändring i 5 § af Kongl. Förordningen om egors fredande emot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet; och N:o 37, angående tillägg till 9 § i 12 Kap. af skiftesstadgan.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Landgren väckte en motion, N:o 38, om fortfarande anslag åt artisten Mandelgren.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Landgren afgaf vidare en motion, N:o 39, angående öfverflyttande på landstingen af pröfningskomitéernas göromål.

Begärdes på bordet.

Herr Brusewitz uppläste en motion, N:o 40, angående upprättande af en fullständig tablå öfver Statsverkets ställning.

Bordlades.

Grefve Wachtmeister, Hans, uppläste en motion, N:o 41, om anvisande af lön till en tredje lärare vid Ronneby köpings lägre elementar-läroverk.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Grefve Wachtmeister afgaf vidare en motion, N:o 42, angående anvisande af ett årligt anslag å 4,000 R:dr till landbruks-skolan på Ryssbylund i Calmar län.

Bordlades.

Herr Heijkenskjöld uppläste en motion, N:o 43, angående befrielse i visst fall från erläggande af tionde för tillverkning af metaller.

Begärdes på bordet.

Herr Fröman afgaf en motion, N:o 44, angående indelningen af det så kallade Riksdagstrycket.

Hänvisades till Kammarens tillfälliga Utskott för uppgörande af förslag till reglementariska stadganden för Riksdagen m. m.

Herr Storckenfelt väckte en motion, N:o 45, angående ändringar i Utsöknings- och Rättegångs-balkarne.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Stålhammar uppläste en motion, N:o 46, angående beviljande af ett anslag å 50,000 R:dr, för omläggning af landsvägen emellan Hvetlanda och Serarps gästgifvaregårdar i Jönköpings län.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Stålhammar afgaf vidare en motion, N:o 47, angående förlängd räntefrihet å det för sänkning af Tjurken med flera sjöar i Jönköpings län beviljade låneanslag.

Begärdes på bordet.

Friherre Raab, Carl Adam, uppläste en motion, N:o 48, angående ändring i Kongl. Förordningen om en allmän Hypotheksbank i Riket samt öfverlemnande af en del utaf Riksbankens vinstmedel till Hypotheks-banken emot dess obligationer.

Hänvisades till Banko-Utskottet.

Herr Bergman afgaf en motion, N:o 49, angående anvisande af medel för utvidgning af elementar-läroverket i Luleå till ett fullständigt högre elementar-läroverk.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Bergman afgaf vidare en motion, N:o 50, om beviljande af ett årligt anslag å 3,000 R:dr till en undervisningsanstalt i boskaps-skötsel och mejerihandtering vid Äminne i Norrbottens län.

Begärdes på bordet.

Herr Trolle uppläste en motion, N:o 51, om ändringar i Kongl. Förordningarne angående en Allmän Hypotheksbank för Riket samt de allmänna grunder, som vid hypotheks-föreningars bildande och framtida verksamhet skola till efter rättelse lända.

Begärdes på bordet.

Herr de Laval afgaf en motion, N:o 52, om tillägg till Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844, angående förbud mot lotteri-inrättningar m. m.

Bordlades.

Grefve Mörner, Carl Göran, uppläste två motioner:

N:o 53, angående förhöjning af minimivalören å enskilda bankers sedlar; samt

N:o 54, angående återlösen till Kronan af en till byggnadsplats upplåten del af Carl XIII:s torg.

Dessa motioner bordlades

Herr Almquist, Erik Victor, afgaf två motioner:

N:o 55, angående beviljande af ett anslag å 40,600 R:dr, såsom bidrag för anläggning af väg emellan Dorothea och Åsele socknars kyrkor i Westerbottens län; samt

N:o 56, angående anvisande af 2,500 R:dr till afföning under nästkommande år för en kringresande undervisare i landthushållning uti Westerbottens län.

Båda dessa motioner blefvo till Stats-Utskottet hänvisade.

Herr Ehrengranat uppläste en motion, N:o 57, angående förändring i gällande föreskrift rörande beräkningen af lärarnes vid elementarläroverken lönetur.

Begärdes på bordet.

Herr Ekman, Johan Jakob, väckte en motion, N:o 58, angående upphörande af inrikes fyr- och båkafgiften.

Bordlades.

Herr Cassel uppläste en motion, N:o 59, angående beviljande af medel för utvidgning af Askersunds elementarläroverk från treklassigt till femklassigt.

Begärdes på bordet.

Grefve Sparre, Eric, afgaf en motion, N:o 60, angående förhöjning af statsanslaget till tekniska elementarskolan i Borås.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Grefve Sparre afgaf vidare en motion, N:o 61, angående anvisande af medel för utvidgning af elementarläroverket i Amål från troklassigt till femklassigt.

Begärdes på bordet.

Herr Hallenborg uppläste en motion, N:o 62, angående Ystads lägre elementarläroverks utvidgning till ett fullständigt högre elementarläroverk.

Bordlades.

Herr Meijer, Edvard, afgaf en motion, N:o 63, angående beviljande af nödiga medel till utvidgande af Carlshamns läroverk från femklassigt till ett fullständigt högre elementarläroverk.

Begärdes på bordet.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 29 Januari 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Rikets Ständers sistlidet år församlade Revisorers berättelse angående förrättad granskning af de under Kongl. Maj:ts och Rikets Kommers-kollegium ställda fonder och medel.

Upplästes en af Herr Adlersparre ingifven motion, N:o 64, angående ändring i Kongl. Förordningen om kommunal-styrelse på landet m. m.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Upplästes en af Grefve Cronstedt inlemnad motion, N:o 65, angående anvisande af 500,000 R:dr för påbörjande af en stambana, utgående från norra stambanan öfver Almarestäk, Sevalla och Sala i riktning åt Insjön i Dalarne.

Hänvisadas till Stats-Utskottet.

Upplästes en af Herr Bennich ingifven motion, N:o 66, angående förändrad organisation af länsstyrelsernas kassaförvaltning.

Begärdes på bordet.

Herr Ros afgaf en motion, N:o 67, angående anvisande af ett årligt anslag å 30,000 R:dr, för tillökning i afvittrings-landtmätarnes antal uti Westerbottens och Norrbottens län.

Bordlades.

Herr Ros väckte vidare en motion, N:o 68, angående tillägg i gällande grufvestadga beträffande mineraliet *stenkol*.

Äfven denna motion lades på bordet.

Grefve Mörner, Carl Göran, uppläste en motion, N:o 69, om antagande af en författning angående afkortning af stämmoböter vid saknad tillgång hos den bötfälde.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Herr Wallenberg afgaf en motion, N:o 70, angående myntfotens bestämmande i guld m. m.

H. Exc. Herr Grefve Manderström: Med anledning af Herr Wallenbergs nu väckta motion anser jag mig böra upplysa, att, sedan Frankrike, Italien, Belgien och Schweitz ingått en konvention om mynt af lika värde, så har Kongl. Maj:ts Regering nyligen, eller för omkring 2 å 3 veckor sedan, från Franska och Italienska regeringarne mottagit en inbjudning att sluta sig till denna konvention. I detta afseende har beslut ännu icke kunnat fattas, men framställningen är till vederbörandes utlåtande remitterad. Jag betviflar icke, att Kongl. Maj:ts Regering kommer att taga i moget öfvervägande skälen för och emot detta förslag, och om svårigheterna icke blifva för stora, hvilket naturligtvis mera tillhör män af facket än mig att bedöma, så tviflar jag icke att en för landet så nyttig reform kommer att af Kongl. Maj:ts Regering med särdeles intresse omfattas och till antagande förordas.

Motionen begärdes härefter på bordet.

Herr Wallenberg väckte en motion, N:o 71, angående beviljande af 300,000 R:dr för upprensning af farleden vid Baggens-Stäket.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Slutligen uppläste Herr Wallenberg en motion, N:o 72, i anledning af Herr Dicksons motion, N:o 25, om rätans fullständiga frigifvande.

Hänvisades till Lag-Utskottet.

Kammaren åtskiljdes kl. 7 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 30 Januari 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades 5 protokolls-utdrag för den 29 dennes.

Upplästes en af Grefve Mörner, Julius Oscar, inlemnad skrift af följande innehåll:

Som enskilda viktiga angelägenheter nödga mig att företaga en resa till Östergötland, så får jag härmed anhålla om tillstånd att vara frånvarande ifrån Riksdagen under 14 dagars tid, räknadt ifrån och med början af nästingående vecka.

Denna anhållan bifölls.

Företogs val af tre ledamöter för deltagande i talmansöfverläggningarne; och befunnos, vid valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde:

H. Exc. Grefve Sparre, Gust. Ad.	med 63 röster.
Grefve Hamilton, Henning	» 63 »
Herr Fåhræus, Olof Immanuel	» 49 »

Föredrogs, men begärdes af flera ledamöter ånyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 29 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, med förslag till reglementariska föreskrifter för Riksdagen.